

KLAAS BOLT

Organist Grote of St. Bavokerk

HAARLEM (post Overveen),
LAMBRECHT VAN DALELAAN 29
TELEFOON 023 - 240962

3 april 1974

Aan de Directeur van het Provinciaal
Museum van Drenthe
A s s e n

betreft: orgel Marturiakerk te Assen

Geachte heer Janssen,

ingevolge uw verzoek om inlichtingen aangaande het orgel in de Marturiakerk te Assen deel ik U het volgende mede:

Het betreffende orgel heb ik enkele jaren geleden, mede namens de Rijks-
orgeladviseur, bezocht toen het zich nog in de kerk van Heerenveen bevond.
In eerste opzet is het in 1790 vervaardigd door de orgelmaker Van Gruizen,
die voornamelijk in de provincie Friesland heeft gewerkt. Zijn orgels
onderscheiden zich door hun boeiende klank.

In 1861 is het orgel echter door de firma Van Dam uit Leeuwarden vrij
ingrijpend gewijzigd, vernieuwd en met een tweede manueel achter een
"onderfront" uitgebreid. (De firma Van Dam heeft bestaan van ca. 1790 tot
1927 en bouwde hoofdzakelijk orgels in de provincies Friesland, Noord-
Holland en Groningen).

Ongeveer twee jaar geleden trof ik het instrument aan in de werkplaats
van de Groningse orgelmaker Mense Ruiter, die het - op serieuze wijze, doch
zonder toezicht van of overleg met Monumentenzorg of een erkende
adviseur - restaureerde en enkele wijzigingen aanbracht in de dispositie
van Van Dam; dit met het doel het beter geschikt te maken voor de
hedendaagse concertpraktijk. Dat het orgel hiervoor eveneens wordt (of
werd?) uitgebreid met een vrij pedaal, acht ik op zichzelf genomen juist, en
zeer gewenst.

Doch een bezetting met 9 stemmen is, in verhouding tot de grootte van
het instrument en de mogelijkheden die het biedt voor de uitvoering van
diverse orgelliteratuur, buiten alle proporties.
Slechts een aantal van drie, hoogstens vier pedaalregisters is in
verhouding tot het totaal verantwoord.

De vele Van Dam-orgels kunnen, evenals bijv. het grote aantal Van Oeckelen-
orgels in Groningen en Drenthe, worden beschouwd als belangrijke, uiterst
degelijk vervaardigde en vaak fraai klinkende specimina der 19de eeuwse
orgelbouw in het Noorden.

Het streven is er op gericht al deze instrumenten, althans voor zover
ze nog geheel of nagenoeg geheel in de oorspronkelijke staat verkeren, in
de naaste toekomst op de Monumentenlijst te doen plaatsen. Meestal komen
restauraties van deze orgels reeds voor rijkssubsidie in aanmerking.

Mede tengevolge van de aangebrachte wijzigingen kan het orgel in Assen
echter niet meer tot de interessantste en meest belangrijke instrumenten
van Van Dam gerekend worden en het is daarom m.i. ook de vraag of het
nog ooit voor bescherming in aanmerking zal komen.

Tenslotte mijn antwoord op twee telefonisch gestelde concrete vragen uwerzijds.

1. Kan het orgel van betekenis worden geacht voor de ontwikkeling van de orgelcultuur in Assen? Van grote invloed op de beantwoording van deze vraag is de aard en omvang van het plaatselijke orgelbestand. Aangezien er in Assen weinig interessante en belangrijke orgels te vinden zijn, moet het antwoord in dit geval bevestigend luiden.

2. Is het orgel van zodanige kwaliteit dat het ook landelijk gezien een instrument van betekenis is? Hoewel het zeer valt toe te juichen dat het orgel door overplaatsing naar Assen is behouden gebleven (aanvankelijk kon men geen kopers vinden en leek het gedoemd te zijn te verdwijnen), kan het beslist niet als een instrument van landelijke importantie worden aangemerkt.

Volledigheidshalve wijs ik U er op dat ik het orgel niet in de uiteindelijke vorm en opstelling, die het in Assen heeft gekregen, heb gezien en beluisterd.

De korte termijn waarin van mij een schriftelijk oordeel wordt verlangd maakt het mij onmogelijk vooraf het orgel ter plaatse te bezoeken.

Het op de mij toegezonden foto zichtbare Schrootjes-plafond van de kerk lijkt mij funest te zijn voor de akoestiek van het gebouw.

Vertrouwende U hiermede naar genoeg te hebben ingelicht, verblijf ik,

hoogachtend,

Wim Bolt

PROV. MUSEUM V. DRENTHE
INGEKOMEN
4 APR. 1974
Doss. No. 1077

b	k	dat.	dat.	par.
		directeur	04/04	
		conservator		
		assistent		
		monument		
		secr. museum		